

DET HAR HÄNT

nedslag i hbtqi-historien

1869-2020

På dessa ark beskriver vi utdrag ur den historia som specifikt handlar om homosexuella, bisexuella, transpersoner, queeras och intersexpersoners rättigheter och liv.

Det går att gå tillbaka långt, långt i tiden. Här presenterar vi några av många milstolpar och tongivande personer mellan 1896 och 2020.

Huvudfokus ligger här på den svenska och europeiska hbtqi-historien, men vi gör också utblickar till andra delar av världen. Vi följer även RFSL arbete från starten 1950 till idag.

Det finns oändligt mycket mer att säga, läsa och veta än vad som ryms här men klart är att kampen för lika rättigheter pågått länge, och fortsätter.

**Mycket har hänt och mycket återstår att göra.
Följ tidslinjen, och fortsätt fylla den med innehåll. Välkomna.**

Den här tidslinjen gjordes först 2019, som var ett år med många jämna årtal att uppmärksamma. Vi vill fortsätta belysa dessa händelser, med jämna tal eller ej, och gör det genom den här tidslinjen.

I år, 2020, är det bland annat:

70 år sedan RFSL - Riksförbundet för homosexuella, bisexuella, transpersoners, queeras och intersexpersoners rättigheter - bildades

51 år sedan det som beskrivs som en startpunkt för den globala och antirasistiska priderörelsen: Stonewall riots

50 år sedan världens första Pride-demonstration hölls, som en minnesmarsch över Stonewall-upproret ett år tidigare.

76 år sedan homosexualitet avkriminaliserades i Sverige

41 år sedan sjukdomsstämpeln för homosexuella togs bort i Sverige

41 år sedan Sveriges första organisation för transsexuella - Patientföreningen Benjamin - bildades

41 år sedan RFSL gav ut det första numret av tidningen Kom Ut

25 år sedan lagen om registrerat partnerskap trädde i kraft. Sju år efter att lagen om homosexuella sambor införts.

15 år sedan Lesbiska par får rätt till assisterad befruktning, och lagen om förbud mot diskriminering utökas till att gälla det sociala området.

11 år sedan även könsöverskridande identitet eller uttryck lades till som diskrimineringsgrund och transpersoner inkluderas från och med då i svensk diskrimineringslagstiftning

11 år sedan socialstyrelsen avskaffar diagnosen "transvestism" som en psykiatrisk diagnos och den då helt nya könsneutrala äktenskapslagen gör också att olikkönade gifta par inte längre behöver skilja sig om en part vill ändra juridiskt kön

Två år sedan transpersoner för första gången inkluderas och erkänns i en svensk grundlag, när riksdagen fattar beslut om att skydda transpersoner mot hatbrott, olaga diskriminering och förolämpning

Ett år sedan Polska regeringen började utlysa ”hbtq-fria zoner” i landet, med syfte att begränsa hbtqi-personers rättigheter och möjligheter till bland annat samlingsplatser och information

2020 är det lagligt med samkönade äktenskap i bara 26 länder och i Polen, Serbien, Lettland och Litauen har äktenskapet som ett förbund mellan man och kvinna skrivits in i grundlagen.

2020 finns risk att utsättas för dödsstraff för homosexuella handlingar i 11 länder: Jemen, Iran, Nigeria, Saudiarabien, Somalia Sudan, Afghanistan, Förenade arabemiraten, Mauretanien, Pakistan och Qatar. I Uganda föreslår nu styret där att åter göra ett försök att införa dödsstraffet, som av en teknikalitet inte gick igenom 2014 när förra försöket gjordes.

2020 är homosexualitet belagt med böter eller fängelsestraff i 70 av FNs 193 medlemsländer

2020 är den psykiska ohälsan bland hbtqi-personer markant sämre än hos befolkningen i stort, diskriminering, hat, hot och våld är fortfarande en del av vardagen för många hbtqi-personer. I Sverige såväl som i resten av världen

2020 har 32 nationer lagar som begränsar möjligheten för hbtqi-personer att öppet prata om sin identitet.

2020 är andelen hbtqi-personer som rapporterar självmordstankar eller har gjort suicidförsök fortfarande markant högre än för hetero- och cispersoner

2020 används spridningen av viruset Covid-19 av styrande partier och högt uppsatta ledare för att ytterligare stigmatisera och begränsa hbtqi-personers rättigheter i bland annat Turkiet och Polen.

2020 har mer än en tredjedel av Polens geografiska yta sagt sig vara hbtq-fria zoner – däribland städer och regionen som är vänorter, har utbyten eller samarbeten med flertalet svenska regioner och städer.

2020 ställs flertalet av världens pridefestivaler in på grund av Covid-19, hur det kommer att påverka hbtqi-rörelsen återstår att se

1869 – Den ungerska författaren och politiska liberalen Karl-Maria Kertbeny myntar termen homosexuell

Syftet var att ta fram ett mer neutralt ord eller uttryck fritt från alla de negativa associationer som dåtidens ord – exempelvis ”sodomit” – var laddade med.

Homosexualitet var då fortfarande förbjudet i de flesta länder.

1891 – Journalisten Ester Blenda Nordström föds

Ester Blenda Nordström var direktörsdottern som vägrade vara fin flicka. Arbetade som reporter på, körde motorcykel, klädd i byxor, kedjerökandes. Hon reste jorden runt med en pistol i väskan och ofta tillsammans med Carin Waern Frisell, som syntes på fotografier och i reseanteckningar. Utåt sett var de väninnor, men i brev och på foton syns att de hade en kärleksrelation.

Ester Blenda Nordström deltar aktivt som journalist kring bondetåget, är svenskt sändebud och bidrar till att hjälpa tusentals svältande under finska inbördeskriget, arbeta ett halvår som nomadlärarinna för samiska barn, rida mula på bergsstigar mellan Argentina och Chile, uppleva jordbävningar i Japan, resa som luffare på godstågens bromsstänger i Amerika, strida för rösträtt tillsammans med Elin Wägner samt delta i en flerårig expedition till Kamtjatka.

1896 – Världens första tidning av och för homosexuella

Runt sekelskiftet 1800-1900 trädde flera öppet homosexuella personer fram i rampljuset.

Bland dem kan den ryska balettchefen Sergei Diaghilev, den amerikanska författaren Natalie Clifford Barney som hade litterär salong i paris,

den ryska poeten Maria Tsvetajeva och den tysk-judiska sexologen och läkaren Magnus Hirschfeld nämnas. 1896 kom världens första tidning för homosexuella "Der Eigene" ut i Berlin följt av flera andra tidningar, däribland det lesbiska magasinet "Die Freundin".

1909 – Selma Lagerlöf får nobelpriset i litteratur

Trots förbud i lagen så fanns en viss acceptans för romantisk vänskap mellan kvinnor under 1800-talet. Romantik var en sak, sexuella relationer en annan, och skillnaden mellan mäns och kvinnors rättigheter var stor, också då.

Selma Lagerlöf var den första kvinna i världen att få nobelpriset i litteratur och är författaren bakom bland annat Gösta Berlings saga och Nils Holgerssons underbara resa.

Diskussioner huruvida Lagerlöf var lesbisk och hade haft lesbiska relationer intensifierades när alla Lagerlöfs brev, i enlighet med hennes testamente, släpptes fria för läsning år 1990, 50 år efter hennes död.

Särskilt uppmärksammade blev då hennes kärleksbrev till Sophie Elkan och till Valborg Olander. Till Sophie Elkan skrev Lagerlöf mer än 3 300 brev, "Jag är ett vilddjur. Tro inget annat", skriver hon vid ett tillfälle till Sophie Elkan när förälskelsen är ny och glödande.

Att Selma Lagerlöf och Valborg Olander hade en kärleksrelation gick att utläsa redan i den brevväxling som Olander själv lät publicera i Mårbacka och Övralid redan 1941 och även i Elin Wägners stora Lagerlöfbiografi från 1943.

”Jag ska kunna tjäna mitt eget bröd och själv få råda över mina handlingar” Selma Lagerlöf

”Jag har ju en stor begåvning, det är inte värt att krusa med, men min själ är just därför i en ständig hunger och den behöver allt det stränga arbetets spänning för att vara i ro. Och om jag inte har arbete så behöver jag kärlek eller stor framgång.” Selma Lagerlöf, 1903

1919 – Magnus Hirschfeld grundar ett sexualvetenskapligt forskningsinstitut

Den tysk-judiska sexologen och läkaren Magnus Hirschfeld grundar 1919 ett sexualvetenskapligt forskningsinstitut, Institut für Sexualwissenschaft, i Berlin.

Under 1920-talet angreps Hirschfeld upprepade gånger, både i tidningar och rent fysiskt, av högerextremister. Hans bok om "sexualuppfostran", *Sexualerziehung*, brändes under de stora bokbålen i Nazityskland våren och sommaren 1933.

När vetenskapens syn på sexualitet förändrades blev lagstiftningen för kvinnor som hade sex med kvinnor hårdare. Det förekom att kvinnor, särskilt under 30-talet, sökte vård på grund av de kände en dragning och begär till andra kvinnor.

I slutet av 1800-talet och början av 1900-talet publicerades ny forskning inom sexologi och psykoanalys. De tyska läkarna och sexologerna Richard von Krafft-Ebing och Havelock Ellis hävdade att homosexualitet var en medfödd defekt och hade biologiska orsaker.

Psykoanalytikerna såg däremot homosexualitet som ett fel i en persons psykologiska utveckling. En del av psykoanalytikerna ansåg också att homosexualitet kunde botas och detta synsätt fick allt större genomslagskraft under 1920- och 30-talen.

Berlin blev en samlingsplats för homosexuella redan från början av 1900-talet och under 1920-talet kunde homosexuella leva mer och mer öppet, framförallt i stora städer som Berlin och Paris.

1922 – Avkriminalisering av homosexualitet i Sovjet

USSR's Criminal Code avkriminaliserar homosexualitet samt legaliserar abort och skilsmässor.

Detta var ett stort framsteg för Sovjet så på denna tid var präglad av

fattigdom en konservativ syn på den sexuella frigörelsen.

I och med Stalins era kriminaliserades dock återigen homosexualitet och abort blev ännu en gång förbjudet.

1924 – Society for Human Rights grundas i Chicago

Henry Gerber var en postarbetare och emigrant från Tyskland som bosatt sig i Chicago.

Henry fick inspiration från det öppna samhället i Berlin att starta upp en organisation, Society for Human Rights, som skulle föra diskussionen om hbtq-rättigheter vidare i Chicago, men senare även i New York och San

Francisco. Organisationen stoppades ett år senare av myndigheter och alla papper och all dokumentation gick förlorat.

Klimatet hårdnade under den här tiden i så väl USA som Europa och mycket av kampen för hbtq-rättigheter skedde i det dolda.

1928 – Radclyffe Halls öppet lesbiska roman *The Well of Loneliness* ges ut

1932 släpps romanen på svenska med namnet *Ensamhetens brunn*.

Radclyffe Hall var en brittisk författare, född 12 augusti 1880, död 7 oktober 1943. År 1907 träffade Radclyffe som livskamrat Una Troubridge, de höll samman fram till Radclyffes död.

"Ensamhetens brunn", (*The Well of Loneliness*), har ansetts vara den första moderna lesbiska romanen och den blev, trots att den ansågs ha ett oomtvistligt litterärt värde, förbjuden av censuren i Storbritannien.

1930-talet, depressionen och de nya, kallare vindarna

Efter den stora depressionen började kalla högvindar blåsa och totalitära regimer växa sig stora runt omkring i Europa.

När nazisterna tog makten i Tyskland blev det mer eller mindre omöjligt för, bland annat, hbtq-organisationer att kämpa för sina rättigheter.

1931 – Dora Richters transition från man till kvinna

Dora Richter från Tyskland var den första personen i världen som slutförde den fysiska transitionen från man till kvinna.

Dora uttryckte missnöje med manliga kläder redan som litet barn och efter att försökt skada sig själv vid sex års ålder tillät Doras familj henne att leva som flicka så mycket som möjligt.

Dora hade ett hårt liv, med trakasserier, arresteringar och fängelsestraff för ”crossdressing”. Under 20-talet kommer Dora i kontakt med sexologen och läkaren Magnus Hirschfeld som hjälpte Dora att få tillstånd att bära kvinnligt kodade kläder samt anställde henne som hushållshjälp.

Operationen som genomfördes 1931 gav Dora en vagina och var världens första vaginoplastik någonsin, med stor framgång.

Doras nya liv skulle dock bli kortlivat. 1933 förstörde plundrade och attackerade den tyska nazistregeringen Dr. Hirschfeld's institut och många av de register och studieresultat som samlats förstördes. De överlevande patienterna skickades till koncentrationsläger och många, däribland Dora Richter, dödades på plats under den första attacken på institutet.

1933 – Gertrude Steins bästsäljande memoarer kommer ut: Alice B. Toklas' självbiografi

Gertrude Stein (1874-1946) var en lesbisk judinna och författare till några av 1900-talets mest egenartade litterära verk.

Steins person väcker ständigt nyfikenhet, men de egna texterna har förmodligen lästs i mindre utsträckning än det som skrivits om henne, hennes liv, och personerna i

hennes krets. Inte desto mindre är Gertrude Stein en av de stora modernisterna, författare till uppfordrande och inte sällan svärmedgörlig litteratur – en litteratur som historien kommit i fatt först långt efter hennes död.

Alice B Toklas var Gertrude Steins livskamrat.

1934 – Poeten och aktivisten Audre Lorde föds

Audre Lorde var författare, afro-amerikansk människorättsaktivist, lesbisk och feminist.

Audres poesi är tekniskt skarp, känslös och beskriver med kraft, ilska och upprördhet mänskliga rättigheter, feminism och utforskandet av en kvinnlig svart identitet.

1954 tillbringade hon ett år i Mexico City, och var student på National University of Mexico. Under denna period blev identiteten som lesbisk och det konstnärliga uttrycket som poet tydligare.

Hon flyttade tillbaka till New York och 1959 tog hon examen vid Hunter College. Hon arbetade som

bibliotekarie, fortsatte att skriva och var aktiv i gaykulturen i Greenwich Village.

Lordes poesi lyfter ofta fram politiska ämnen ur ett personligt perspektiv. Under sin karriär blev hon känd för sin ilska över diskrimineringen mot svarta, sin stolthet över sin identitet som svart och sitt intersektionella perspektiv där hon särskilt lyfte fram kvinnors upplevelser.

“(...) and when we speak we are afraid / our words will not be heard nor welcomed / but when we are silent / we are still afraid

So it is better to speak / remembering / we were never meant to survive”

Utdrag ur dikten A Litany for Survival

“It is not our differences that divide us. It is our inability to recognize, accept, and celebrate those differences.” Audre Lorde

1935 – Homosexuella ”fantasier” kriminaliseras av den tyska nazistiska regimen

En fortsättning på det var att från och med 1937 var homo-sexuella män i koncentrationsläger tvungna att bära den rosa triangeln.

Homosexuella kvinnor sågs som ”asociala”, i sin ”vägran” att följa det som ansågs vara kvinnans roll – att föda vita barn. Lesbiska kvinnor bar en svart triangel i arbets- och koncentrationsläger.

1939 – Josef Kohout: ”Jag var besatt av en enda tanke: Jag vill leva! Jag vill överleva!”

Josef Kohout är känd för den självbiografiska boken *Fångarna med rosa triangel* (*Die Männer mit dem rosa Winkel*) som gavs ut 1972, under författarnamnet Heinz Heger. Boken är en av mycket få publicerade redogörelser över de homosexuellas situation under nazismen och i koncentrations-lägren. Titeln hänvisar till det märke i form av en rosa triangel som de homosexuella fångarna tvingades bära i koncentrationslägren.

Manlig homosexualitet var kriminaliserad enligt den tyska strafflagens paragraf 175 - en homosexuell kunde straffas med upp till tio års fängelse.

Josef Kohout arresterades 1939 på grund av sin homosexualitet; han hade en kärleksrelation med sonen till en nazistfunktionär. Kohout togs till koncentrationslägret Sachsenhausen och förflyttades 1940 till Flossenbürg.

I april 1945 tvingades han tillsammans med tusentals andra lägerfångar ut på en så kallad dödsmarsch till Dachau. Marschen slutade i staden Cham där de utmärklade fångarna befriades av de allierade styrkorna.

Josef Kohout överlevde sex år i nazistiska koncentrationsläger bland annat tack vare att han var älskare till en kapten som flera gånger räddade hans liv.

Under andra världskriget mördades miljontals människor för att de inte passade in i den nazistiska bilden av arisk tillhörighet. Judar, homosexuella, religiösa meningsmotståndare, icketyiska medborgare och homosexuella är exempel på de grupper som jagades, torterades, experimenterades på och mördades.

Mellan 1937 – 1939, då förföljelsen av homosexuella var som värst, genomfördes otaliga aktioner mot olika mötesplatser. Från 1938 skickades 5-15000 homosexuella män till koncentrationsläger med brutal behandling, förnedring, grymma medicinska experiment och försök att ”bota” fångarna från sin sexuella läggning.

Tusentals homosexuella fångar mördades eller dog i lägren eller i attackerna mot mötesplatser med mera.

1944 – Homosexualitet avkriminaliseras i Sverige

”Jag drömmer om den dag då alla barn som föds är välkomna, alla män och kvinnor jämlika och sexualiteten ett uttryck för innerlighet, njutning och ömhet.”

Elise Ottesen-Jensen ”Ottar”

Kriget tog hårt på Europas invånare. Men det fanns ändå många som ändå kämpade för att bygga upp hbtq-rörelsen igen efter kriget. Organisering kring att aldrig låta nazismen ta över igen gick i vissa fall hand i hand med arbetet kring frigörelse, homo-sexuellas rättigheter och antirasism.

1944 avkriminaliserades homosexualitet mellan både män och kvinnor i Sverige. En högre åldersgräns för sexuellt umgänge mellan personer med samma kön, 18 år, infördes.

Den första riksdagsmotionen om att avkriminalisera homosexualitet lades redan 1933 av socialdemokraten Vilhelm Lundstedt, som också var professor i straffrätt.

Det var inte emot en homosexuell persons natur att bilda par med och ha sex med en person av det egna könet, hävdade Lundstedt. Snarare vore det onaturligt för en homosexuell person att ingå ett heterosexuellt äktenskap.

Samtidigt infördes en lag om kastrering – delvis för att kunna kastrera individer som ansågs farliga genom sin läggning.

Även om avkriminaliseringen var ett stort steg framåt så måste vi komma ihåg att det nu betraktades som en sjukdom, men inte som ett brott. Trots avkriminalisering tog det tid innan samhällets acceptans ökade för homosexuella. Homosexualitet ansågs fortfarande som skadligt och omoraliskt. Kampen pågår fortfarande.

1946 – ”Shakespeareclub”, senare Cultuur en

Ontspanningscentrum (Center for Culture and Leisure)

COC Nederland, den äldsta kända och fortfarande aktiva hbtq-föreningen i världen bildas. Föreningens mål var

att bidra till en social frigörelse och nå ut med kultur för homosexuella kvinnor och män.

1948 – FNs deklARATION för mänskliga rättigheter och dansk organisering

1948 års version av FNs deklARATION för mänskliga rättigheter innefattade inte homosexuella, vilket upprörde den framträdande danska aktivisten för hbtq-rättigheter - Axel Lundahl Madsen (Senare Axel Axcil).

Axel startade då Kredsen af 1948, senare Fobundet af 1948. Förbundet skulle verka för stöd till homosexuella, och andra grupper som förföljdes under andra världskriget.

De svenska medlemmarna i Forbundet af 48 beslutade sig sedan att bilda en ny organisation som under de två första åren skulle bli kallad "Den svenska sektionen av Förbundet af 1948".

Det dröjde till 1969 innan Forbundet af 1948 erkänns som en organisation av de danska myndigheterna och upptas i Foreningsregistret. Det registrerades då under namnet *Landsforeningen for homofile*.

1971 bildades utbrytarorganisationen Bøssernes Befrielsesfront (BBF) som ansåg att förbundet var för borgerligt och "självförtryckande". Denna gruppering upprättade Bøssehuset i Christiania 1972.

Lesbiska kvinnor som var aktiva i förbundet bildade 1974, ihop med rødstrumporna, Lesbisk Bevægelse.

Förenta nationernas, allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna är ett dokument som fungerar som en global vägledning för frihet och jämlikhet, och som skyddar varje persons rättigheter över hela världen. 1948 var första gången världen fick en överens-kommelse som såg alla människor som fria och lika, oavsett kön, klass, hudfärg, ålder, religion, trosuppfattning med mera.

De 30 friheter och rättigheter som beskrivs tillhör oss alla och är något som ingen kan ta ifrån oss.

FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna inleds med orden: "**Alla människor är födda fria och lika i värde och rättigheter.**" Rättigheterna gäller alla människor utan åtskillnad och alla borde därmed, sedan 1948, ha samma tillgång till, och skydd av, de mänskliga rättigheterna.

Så är det inte, än idag.

1950 – Kejneaffären och bildandet av RFSL

"Homosexuella på den här tiden var i stort sett rättslösa och tillåtet villebråd för alla slags mörkermän." Eric Thorsell, sexualupplysare

Sakta började världen återhämta sig från kriget, men normerna och det konservativa tänket låg kvar. Även fast det fysiska kriget var slut började det formas ett nytt, kallt krig, som skulle sätta stormakt (USA) mot stormakt (Sovjet) mot varandra i en kamp där inga vinnare fanns.

Pastor Karl-Erik Kejne påstod sig var förföljd av en homosexuell liga som organiserade manlig prostitution och var skyddade av polisen och ämbetsmän. Förföljelsen påstods ha sin grund i Kejnes ansträngningar att "avslöja" detta nätverk och förhindra att det drog in unga män i osunt leverne. Händelserna kallas "Kejneaffären".

Organiseringen efter andra världskriget i kombination med reaktioner på Kejneaffären, 1950-1952, gjorde att flera grupperingar som verkade för hbtq-personers rättigheter bildades och trappade upp sitt arbete för rättigheter.

1950 beslutar de svenska medlemmarna i Förbundet af 1948 att starta en ny, fristående organisation, som två år senare fick namnet Riksförbundet för sexuellt likaberättigande, RFSL. Ingenjören och Lysekilsbaserade Allan Hellman var en av grundarna, och den första homosexuella man som träder fram öppet.

1953 – Förbud mot att arbeta i USAs regering

USAs president Dwight D. Eisenhower förbjuder homosexuella att arbeta i regeringen.

Anledningen: det ansågs vara en säkerhetsrisk.

1953 – Förslag om rätt att ingå äktenskap

I Sverige formulerades en skrivelse till socialdepartementet som krävde att

homosexuella skulle få rätten att ingå äktenskap. Förslaget fick avslag.

1957 – Könsbekräftande behandling och GID

Harry Benjamin är känd för sitt arbete med transexualism och var den första forskaren att arbeta med det som det kallades för GID-problematik - könsidentitetsstörningar.

Under denna tid testades först att göra lobotomi och ge elchocker, vilket såklart inte fungerade som tänkt. Kirurgiska könsbekräftande behandling samt hormonbehandling började användas.

1957 – Diana, Kretsen och protesterna

Med grund i många homosexuella mäns ovilja att arbeta med lesbiskas rättigheter omorganiserade sig RFSL och delades, tillfälligt, i två avdelningar - "Kretsen" för män och "Diana" för kvinnor.

Kritiken gentemot RFSLs utestängande och patriarkala strukturer fanns och arbetet med att skapa en organisation där alla människor kan inkluderas och känna sig välkomna pågår på flera sätt fortfarande.

Under 1950- och 60-talen kännetecknades RFSL:s politik av en "assimileringsstrategi". Denna innebar att homo- och bisexuella skulle framställas som "normala", att de inte väsentligt skilde sig från heterosexuella. Något som många medlemmar och hbtq-personer i andra föreningar protesterade mot.

Sägas ska att det fanns en skillnad mellan vad som officiellt visades upp och vad som internt tilläts. Förbundet tog till exempel officiellt avstånd från transvestiter och handlingar som inte ansågs respektabla, men internt fanns en större acceptans – detta kan ses som ett sätt att inte stå för ens åsikter, alternativt som ett sätt att med samhällets syn i åtanke bedriva ett långsamt, stabilt förändringsarbete.

1958 – The Homosexual Law Reform Society

Organisationen grundas 1958 i England. The Homosexual Law Reform Society skulle verka för förändring av lagen som kriminaliserade homosexualitet. 1970

bytte de namn till Sexual Law Reform Society och fortsatte arbetet med att förändra skadliga lagar. Organisationen publicerade flertalet rapporter och upplöstes 1981

1958 – Albatross bildas

Albatross var avdelningen inom RFSL som organiserade medlemmar som bodde på andra platser än i Stockholm.

Idag består RFSL av över 35 avdelningar runt om i Sverige.

1961 – Följeslagaren och kontaktannonserna

RFSL verksamhet växte mer och mer under 1960-talet. De hade även gett ut en tidning - Följeslagaren - som under 1961-67 förmedlade nyheter kring tidens samhällsfrågor.

Tidningen hade även kontaktannonser som skapade kontakt mellan hbtq-personer på ett för tiden nytt och banbrytande sätt.

1964 – RFSLs klubbar Diana och Kretsen får en första egen lokal för verksamhet

Det skyltades dock inte med att det var en förening för homosexuella som träffades i lokalen. Fönsterna var täckta av gardiner och sekretessen hög. Lokalen döptes till "Timmy" och låg på Timmermansgatan 24 på

Södermalm i Stockholm. RFSL hade kontorslokal på Majorsgatan 9 fram till 1966, då förbundet flyttade sitt kontor till en mindre lokal i källarplan på Folkskolegatan 22.

1964 – Eva-Lisa och klubben Transvestia

Eva-Lisa Bengtsson (1932-2018) var en förgrundsgestalt och pionjär inom transrörelsen i Sverige och var bland annat med och grundade Transvestia 1964. Transvestia var först en brevkлубb, men fick sedan en fysisk lokal i Stockholm.

Eva-Lisa Bengtsson var aktiv redan på 50-talet i kvinnogrupper, bland annat inom RFSL. Hon bildade bland annat Lesbisk Front.

Vid denna tidpunkt var organisationstillhörigheten för olika grupper betydligt mer flytande än nu. Bland andra var ”Jerrys damklubb” en mycket viktig plats för Eva-Lisa

Bengtsson ”Jerrys damklubb” blev kanske extra betydelsefull för att många andra platser var transfoba, medan Eva-Lisa Bengtsson välkomnades så tydligt till damklubben av Jerry och partnern Märta Möller. Eva-Lisa Bengtsson fick bland annat rollen som portvakt

Eva-Lisa var också senare med i arbetet med transorganisationen RFTS, där bland andra Maria Sundin också var inblandad. Maria Sundin menar att Eva-Lisa Bengtsson med lätthet kan kallas ”Sveriges mest framträdande transaktivist”, men att hon också hade en stor roll i den lesbiska delen av kvinnorörelsen.

1966 – Sveriges första gayklubb öppnar

City Club hette klubben och den slog upp portarna på Döbelnsgatan i Stockholm.

Klubben hade nära samarbete med RFSL och från 1970 fanns även klubben Mia i samma lokaler.

1966 – Antirasistisk organisering tar plats

Mot slutet av 60-talet riktades mycket uppmärksamhet och skapades bred organisering kring såväl Vietnamkriget som trakasserierna mot hbtq-personer.

Detta skapade ett samhällsklimat med radikal anda som gav inspiration till, framför allt, unga aktivister att kräva sina rättigheter som fullvärdiga medborgare. Fokus riktades bort från assimilering och mer mot verkliga lika rättigheter.

Detta syntes dock inte nämnvärt inom RFSL förrän Stonewallupproret och de första öppna pride-festivalerna.

På flera håll i världen togs under 60-talet också stora steg mot ett öppnare och mindre rasistiskt samhälle, exempel från USA som kan nämnas är: 1964 togs rassegregeringen, Apartheid, bort. 1967 blev det tillåtet för rasifierade som annat än vita att gifta sig med varandra i alla stater.

Också den antirasistiska kampen gick på många håll hand i hand med hbtq-personers kamp – även om rasismen inom hbtq-rörelsen var, och fortfarande är, påtaglig på flera håll.

Idag finns ett relativt nystartat antirasistiskt nätverk inom RFSL samt podcasten Q-Studio, vars säsong 1 (2019) producerades inom projektet “Hbtqi-personers erfarenheter av rasism”. Säsong 2 (2020) produceras inom projektet “Projekt Q – Överlevnadsstrategier och verktyg för att hantera rasism i vardagen”.

1969 – Stonewall-upproret – hbtq-personer slår tillbaka mot polisen i New York

”Ju mer de slog oss, desto mer slog vi tillbaka. Vi hade bestämt oss den kvällen för att vi skulle befria oss själva” Sylvia Rivera, aktivist

Stonewallupproret brukar anges som startskottet för den västerländska pride-rörelsen. Allt började på baren Stonewall Inn i New York den 28 juni 1969.

En vanlig festkväll, där många hbtq-personer samlats för att dansa och umgås. Polisen hade återkommande genomfört razzior och trakasserat klubbar för hbtq-personer, det var inte heller den första attacken mot Stonewall Inn, men denna kväll gjorde klubbbesökarna motstånd.

Fler och fler människor anslöt sig till demonstrationen och det uppskattas att ca 1000 personer deltog. Polisen satte in mer resurser för att skingra folkmassan men lyckades inte. Demonstrationen pågick under flera dagar.

Trots att flera vittnen till polisens övergrepp fanns så dömdes ingen av dem för något brott.

Händelsen brukar anses vara en vändpunkt för hbtq-rörelsens kamp och frigörelse.

Två ledande personer i upploppet på Stonewall Inn var Marsha P. Johnson och Sylvia Riviera. Båda två transpersoner, båda två rasifierade som annat än vita, båda två aktiva i rörelser för främst fattiga transpersoner utsatta för hot och våld i New York.

Vid tiden för Stonewall-upproret var Sylvia Rivera 17 år och Marsha P. Johnson skulle fylla 24 år. Tillsammans startade de bland annat organisationen S.T.A.R (Street Transvestite Action Revolutionaries) och de var båda aktiva i den antirasistiska, hbtqia- och transaktivistiska kampen i 70-talets New York, och under hela sina liv sen.

Sylvia Rivera och Marsha P. Johnson var två av de personer som satte ned foten, lyfte ett bredare perspektiv – där också ickevita och transpersoner inkluderas – och inledde en kamp som nu pågått i 50 år. Den kampen fortsätter än idag.

1970 – Gay Power Club i Örebro + en bredare, mer radikal rörelse tar ny fart

I Örebro bildas 1971 den förening som - med målet att skapa större förståelse för olika minoriteter i samhället - arrangerar den första pride-demonstrationen i Sverige.

Den hölls i Örebro lördagen den 15 maj 1971 och hade paroller som *"Sexuell jämlikhet"*, *"Kunskap raserar fördomar"* och *"Objektiv sexualundervisning"*.

Samma år arrangerade Gay Power Club demonstrationer på olika platser i landet, alltid starkt inspirerade av Stonewall-upproret.

Föreningen verkade också för att det allt mer växande Riksförbundet för sexuellt likaberättigande – RFSL – skulle ta en mer samhällskritisk hållning.

Ove Ahlström, som hade varit ordförande i RFSL stora delar av 60-talet, hade framträtt en försiktig

hållning gentemot att skapa ett rum för hbtq- personer. När han väl avgick ville de yngre aktivister, på i flera håll i landet, förnya de som de tyckte hade varit en skygg homosexuell rörelse. De yngre aktivisterna vill ha fler demonstrationer även fast RFSL uttryckte sin motvilja.

Precis som 60-talet är 70-talet en tid när rörelser samlas mot sexism, rasism och homofobi på flertalet sätt i världen.

Ofta hänger kamperna, då som nu, ihop. Det intersektionella perspektivet och förmågan att se hur hot, hat och diskriminering slår mot många i samhället är i detta centralt.

Att vända blicken mot normen och kritisera det som förstör snarare än att utmåla normbrytare som problemet blir viktigare när ojämlikheten i samhället ökar.

"Det finns inget som heter enfrågekamp, eftersom vi inte lever enfrågeliv." Audre Lorde, poet och aktivist

1970 – Den första Pridefestivalen

Den 28 juni, på årsdagen efter Stonewallupproret, anordnas den första Pridefestivalen i New York. Det var en minnesmanifestation och

demonstration mot polisvåld och mot samhällets förtryck riktat till hbtqi-personer och personer rasifierade som annat än vita.

1971 – RFSL växer och startar i Göteborg, Uddevalla, Malmö, Borås

Avdelningar inom eller i anslutning till RFSL bildas. För första gången organiseras hbtq-personer lite mer brett och lokalt i Göteborg, Uddevalla, Malmö och Borås.

Club Liberté i Borås var vid denna tid fristående från RFSL och arbetade främst med flygbladsutdelning, sociala mötes-platser samt medverkade bland annat i stadens firande av 350 år.

1972 – Sverige blir 1972 det första landet i världen som erbjuder möjligheten att ändra juridiskt kön efter utredning

Samma år började även behandling med hormonterapi och kirurgi att erbjudas i Sverige.

1972 – Stora förändringar inom RFS när klubbarna Kretsen och Diana slås ihop och blir RFSL Stockholm.

Många äldre medlemmar, speciellt lesbiska och bisexuella kvinnor, lämnade förbundet för att de inte kände sig hemma där längre.

Kritiken mot sammanslagningen handlade bland annat om att många såg det som att kvinnor och transpersoner fick mindre utrymme.

1973 – American Psychiatric Association (APA) tar bort homosexualitet som en psykisk sjukdom.

1974 – Chile blir det andra landet i världen efter Sverige att tillåta transpersoner att juridiskt byta namn och kön.

1977 – Harvey Milk blir den första homosexuella person att väljas till ett politisk ämbete

Harvey Milk sitter i San Franciscos stadsfullmäktige i 11 månader och var bland annat ansvarig för att ta fram en kommunal stadga för homo-sexuellas rättigheter.

Den 27 november 1978 blev Milk och borgmästaren George Moscone mördade av Dan White, en annan ledamot av stadsfullmäktige som nyligen hade avgått.

1978 – International Lesbian and Gay Association (ILGA)

ILGA är en världsomspännande organisation för homo- och bisexuellas, transpersoner och intersexpersoners rättigheter. Organisationen grundades 8 augusti 1978 och består av mer än 1200 grupper från 132 länder. ILGA arbetar

bland annat med att publicera nyhetsbrev som innehåller rapporter om homosexuellas rättigheter internationellt samt har årliga världskonferenser för homo-, bi-, trans- och intersexuella.

1979 – Patientföreningen Benjamin bildas

Benjamin blir Sveriges första organisation för transsexuella, med

fokus också på att införa bra könsbekräftande behandling i landet.

1979 – Sjukdomsstämpeln för homosexualitet tas bort i Sverige

Efter en lång kamp och stora protester – bland annat den där aktivister ockuperade Socialstyrelsens trappa med slagorden ”*Vi är arga, inte snälla, vi är homosexuella. Nu ska*

sjukdomsstämpeln bort, annars blir processen kort!” driver igenom en förändring av lagen och homosexualitet klassas med det inte längre som en sjukdom i Sverige

1980-talet, hiv, aids och ny queer organisering

Efter en tid av målmedveten och på många sätt framgångsrik kamp för hbtq-personers rättigheter, kom åttiotalet med hiv och aids. Än en gång såg en allmänhet att se ner på och stigmatiserade hbtq-personer.

USA och Sverige var lika i hur de behandlade problemet med AIDS: myndigheterna där stängde igen klubbverksamheten där män kunde träffa andra män.

Grupper för kampen mot okunskapen kring hiv och aids, och organisering kring att addera queera i rörelsen för homosexuellas och transpersoners rättigheter kom till.

Under slutet av 80-talet började queeraktivister från gruppen Queer Nation att använda ordet queer som en medveten provokation för att få in det mer normkritiska i rörelsen.

Även om hiv och aids var ett stort bakslag för rörelsen föddes det dock en ny form av aktivism. Aktivister protesterade bland annat mot att USAs politiker och myndigheter inte gjorde tillräckligt för att stoppa hiv.

ACT UP är en av de mest kända gruppen i USA, de gjorde stora protestaktioner med flera tusen människor. ACT UP fanns även i Sverige och författaren Mian Lodalen var en av de som startade upp det.

Det var många lesbiska som i solidaritet med de drabbade engagerade sig i kampen mot hiv och aids i slutet av 80-talet och början av 90-talet. För många andra lesbiska blev detta en period av prövningar. Fokus hamnade återigen på män. Men 80-talet blev också en tid av lesbisk organisering

1982 – Första kända fallet av hiv i Sverige

”Aids måste få ett ansikte. Vi måste få alla att förstå att det faktiskt kan drabba vem som helst även här hemma i Sverige.” Sighsten Herrgård

Roar Brynjulfsson Klingenberg var den första personen att bli diagnostiserad med aids i Sverige. Sighsten Herrgård, som några år under 70-talet var tillsammans med Roar, spelade en viktig roll då han under den här tiden var den enda som öppet pratade om hiv.

Av Sighstens framförande kände sig människor mer mottagliga för hans personliga budskap. De fick ett mänskligt ansikte på någon som har sjukdomen, istället för att bara höra om de anonyma hoten från nyhetsartiklar och affischer.

Det rådde stor okunskap kring hiv och eftersom det i början främst drabbade

män som hade relationer med andra män, personer som sålde sex och personer som injicerade droger, drabbades bland annat hbtq-rörelsen stort.

Venhälsan, landets första hälsomottagning för homo- och bisexuella män, öppnar 1982 på Södersjukhuset i Stockholm. Hit kommer män för att hiv-testa sig.

En av de första personerna i Sverige, som avled i sviterna av aids, var IFK Göteborgs fotbollsprofil Reine Feldt, lagkapten i det lag som tog SM-guld 1969 och utsedd till Ärkeängel 1973. 1986 dog han 41 år gammal i aids.

1985 – Regeringen beslutar att personer som bär på hiv ska omfattas av smittskyddslagen

Om en person inte följde anmälningsplikten i Sverige kunde den få långa fängelsestraff och i värsta fall tvångsisoleras utan rättegång och på obestämd tid.

Anmälningsplikten gäller än idag, förfarande och straff har dock förändrats. Anmälningsplikten innebär att den som bär på hiv ska anmäla sin status till smittskydds-läkare och till Folkhälsomyndigheten.

1987 – Förbud mot olaga diskriminering av homosexuella införs i Sverige

Dessutom blir Sverige första land i världen att erkänna samkönade

relationer och likställa dem med heterosexuella relationer.

1987 – Bastuklubbslagen införs

Lagen förbjöd alla former av allmänna mötesplatser där det i någon form uppmuntrades till sex.

Främst var det platser där män kunde ha sex med män som förbjöds, till exempel bastuklubbar.

1988 – Sambolagen införs

Sverige blir först i världen med att reglera, och därmed erkänna, samkönade parrelationer.

Sambolagen för homosexuella införs för att skydda den svagare parten i en samborelation.

1988 – Samkönat sex legaliseras i Israel

Även om lagen om sodomi inte använts sedan 1963 så var beslutet ett stort steg. Det brukar sägas att Israel är den mest öppna staten för hbtqi-personer i hela mellanöstern, och bland de mest öppna i hela Asien.

Samtidigt finns en massiv kritik gentemot Israels statliga arbete med hbtq-frågor och hbtq-vänligheten har kallats för ”skamlig pinkwashing” och

en ”progressiv rökriddå”, till för att dölja förtrycket av palestinierna.

Våren 2019 gick ett 60-tal hbtq-organisationer från 20 olika länder samman och uppmanade till bojkott av Eurovision Song Contest i Israel. De uppmanade även till bojkott av Tel Aviv Pride samma år – bojkotter med grund i hur ockupationen av Gaza och förtrycket mot palestinier drivs i Israel

1990 – Queer nation bildas

Queer nation var en organisation för HBTQ personer som hade sitt säte i The Lesbian, Gay, Bisexual & Transgender Community i Lower Manhattan New York. Gruppens mål var att eliminera homofobi och

synliggöra homo-och bisexuella och är känd för sin konfrontationstaktik, sina slagord och sitt outande av queera. Queer Nation protesterade bland annat under vinter-OS 2014 i Sochi, Ryssland.

1992 – Marsha P Johnson hittas död i Hudson River

Marsha P Johnson var en av de ledande och mest synliga transkvinnorna i hbtqi-rörelserna i USA under 70-talet. Johnson var även en populär aktör i New Yorks queer- och konstkretsar.

Marsha P Johnson menade att "P:et" i namnet stod för "Pay it no mind" vilket kan ses som en fångande gestaltning av hennes attityd.

Johnson var med och grundade Gay Liberation Front, var aktiv i hiv/aids-organisationen ACT UP och gav, bland annat genom S.T.A.R., en röst åt transpersoner och de orättvisor de mötte.

Marsha P Johnson lyfte till exempel genom den stora hemlösheten bland transpersoner samt pekade på rasismen som då var än mer utbredd inom hbtqia-sammanhang än nu.

Hennes död rubricerades först som självmord, men bland annat tack vare aktivisten Mariah Lopez öppnades fallet igen under rubriceringen misstänkt mord. Vittnesmål sa att Marsha tidigare blivit trakasserad nära den plats där hennes kropp hittades.

Fallet är fortfarande olöst.

1992 – Tokyo International Lesbian & Gay Film Festival,

Festivalen är mer känd idag som Rainbow Reel Tokyo och gick för

första gången av stapel 1992 i Japans huvudstad.

1993 – Don't ask, don't tell

En regeringspolicy införs av dåvarande presidenten Bill Clinton. Policyn innebär att homosexualitet inom väpnade styrkor i USA skulle tillåtas, men att ingen fick berätta öppet, eller visa det på något annat sätt, att en var homosexuell. Sexuella handlingar var fortsatt förbjudet.

En överordnad fick inte heller fråga underlydande om deras läggning, om inte misstanke om homosexuella handlingar fanns. Policyn kallas "Don't ask, don't tell" och väckte kritik från flera håll, nationellt och internationellt.

Homosexuella som bröt mot policyn fick avsked från sin tjänstgöring och öppet homosexuella fick inte heller ta värvning. Mellan 1994 och 2010 fick 13 650 personer avsked under policyns bestämmelser.

Barack Obama drev 2011 igenom att ändra policyn så att alla har rätt att tjänstgöra oavsett sexuell läggning.

1994 – National Coalition for Gay and Lesbian equality

I Sydafrika lades fokus, med start 1994, på att sprida hbtq-rättigheter söder om Sahara. Grundaren av organisationen, Zackie Achmat, lyckades även med att inkludera hbtq-

personer i anti-diskrimineringslagen som infördes efter apartheid perioden. Organisationen heter idag Lesbian and Gay Equality project.

1995 – Partnerskapslagen införs i Sverige

Lagen innebär att även homosexuella från och med 1995 har rätt att ingå

partnerskap. Gifta sig i kyrkan får samkönade par däremot inte göra.

1996 – Defense of Marriage Act

DOMA – Defence of Marriage Act - är en amerikansk federal lag som undertecknades av USA:s dåvarande president Bill Clinton den 21 september 1996.

Enligt lagen så behöver ingen amerikansk delstat bedöma samkönade relationer som giltiga äktenskap, inte heller gällande personer i delstater där samkönade äktenskap är tillåtet. Lagen passerade både representanthuset och senaten med stor majoritet.

USA:s högsta domstol dömde i juni 2013 att sektion tre i lagen (den del som definierar att äktenskap bara kan ingås mellan en man och en kvinna) stred mot den amerikanska konstitutionen, och att gifta homosexuella ska ges samma rättigheter som andra gifta par.

1996 – Artistparet Eva Dahlgren & Efva Attling ingår partnerskap

Paret får gayikonstatus, särskilt bland lesbiska. Nyheten väcker enorm uppmärksamhet i Sverige.

Numret av tidningen som hade nyheten på sitt löp är fortfarande en av tidningens bästsäljare.

1998 – Stockholm Pride

Det som idag är nordens första pridefestival - anordnas för första gången.

1999 – Transgender Day of Remembrance

TDoR Infaller den 20 november varje år och är en dag till minne av alla transpersoner som blivit utsatta för våld och mord på grund av sin könstillhörighet, identitet och uttryck.

Det var Gwendolyn Ann Smith som grundade dagen till minne av transkvinnan Rita Hester som blev mördad med hatbrottsmotiv den 28 november 1998 i sin egen lägenhet.

1999 – Förbud mot diskriminering i arbetslivet

Lagen rör specifikt sexuell läggning träder i kraft.

Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning, HomO inrättas.

2000-talet, queer och Judith Butler

Queer blev i början av 2000-talet ett mer vedertaget begrepp som brett beskrev personer som inte ingår eller vill definiera sig inom hetero- eller tvåkönsnormen.

Judith Butler är här en framstående person som, sedan 1990-talet, jobbat med queer som begrepp och queer-teori. Ett queerperspektiv betyder en kritisk hållning till normalitet.

Queerteori är inspirerad av lesbisk feministisk teori och Butler menar att kön och genus inte är biologiskt eller något vi ärver genetiskt. Judith Butler menar att vi från födseln tvingas in i

föreställningen om hur ett visst kön ska vara och hon belyser att både kön och genus är socialt och kulturellt konstruerade föreställningar.

”Vad jag gillade med queerteorin var idén om att vi kan arbeta tillsammans för vissa rättigheter och mot homofobi,” - Judith Butler

Rörelsen kom senare att omfatta aktivister som kämpade för också asylsökande och som protesterade mot orättfärdiga lagar.

”Det här är en aktivism som inte bygger på en viss sorts sexualitet, utan på en idé om social rättvisa”

2000 – Ursäkten för Nazitysklands förföljelse

The Bundestag, tyska parlamentariska församlingen, ber officiellt om ursäkt för Nazitysklands förföljelse av

homosexuella och för alla skada de har fått ta fram till 1969.

2000 – Transflaggan vajar för första gången

Första gången som den rosa-blå-vita transflaggan visades var i Phoenix Arizona. Den skapades redan 1999 av en transkvinna - Monica Helms, som beskriver meningen med flaggan:

The stripes at the top and bottom are light blue, the traditional color for baby boys. The stripes next to them are pink, the traditional color for baby girls. The stripe in the middle is white, for those who are intersex, transitioning or consider themselves having a neutral or undefined gender.

2001 – På RFSLs kongress 2001 beslutas att transpersoner ska inkluderas i RFSLs målgrupp

Även om transpersoner varit engagerade inom RFSL sedan organisationens tidiga år så var det först 2001 som förbundet fattade beslut att ändra i stadgarna gällande vilka grupper RFSL arbetar för.

RFSL blir då ett förbund som ”arbetar med och för homosexuella, bisexuella och transpersoner”. Senare lades även ”personer med queera uttryck och identiteter” samt ”intersexpersoner” till i stadgarna.

2002 – Lagen om likabehandling av studenter i högskolan träder i kraft

Lagen syftar till att inom högskoleområdet främja lika rättigheter för studenter och sökande och att motverka diskriminering som har samband med bland annat sexuell läggning.

2002 – Sylvia Rivera dör i cancer

Sylvia Rivera ägnade hela sitt liv åt att kämpa för fattiga, hemlösa, transpersoners, queerungdomars och icke-vitas rättigheter i samhället.

Rivera blev tidigt aktiv i rörelsen mot rassegregering, i protester mot USA:s krig mot Vietnam, i den feministiska rörelsen och var en av de drivande i Stonewall-upproren.

Rivera sa högljutt ifrån när hon tyckte att något var fel och kämpade också mot hur hon som rasifierad som annat än vit, fattig och transperson sällan accepterades i hbtqia-sammanhang.

När gayrörelsen främst inkluderade vita homosexuella från medel- och överklassen och deras intressen lyfte Sylvia Rivera frågar också om transpersoners rättigheter, fattigdom, hemlöshet, sexarbete, våld och rasism.

2003 – I Sverige får homosexuella får rätt att provas som adoptivföräldrar.

2003 – Nu utvidgas tillämpningsområdet för brottet hets mot folkgrupp så att också hets med anspelning på sexuell läggning ingår.

2003 – Lagen om förbud mot diskriminering införs

Lagen förbjuder diskriminering på grund av bland annat sexuell läggning och gäller inom: arbetsmarknads-politisk verksamhet, yrkesutövning, näringsverksamhet och medlemskap i arbetstagarorganisationer, arbetsgivar-organisationer eller

yrkesorganisationer samt varor, tjänster och bostäder.

2005 utökas lagen till att även inkludera det sociala området, dvs. socialtjänsten, socialförsäkrings-systemet, arbetslöshetsförsäkringen samt hälso- och sjukvården.

2003 – Den första Pride-paraden i ett muslimskt land

Paraden tar plats i Istanbul, Turkiet med ett trettiotal deltagare. 2014 hade paraden mer än 100 000 deltagare och blev då en av de största paraderna i sydöstra Europa.

Samkönat sex har varit lagligt i Turkiet ända sedan 1923 men än idag är situationen mycket svår för hbtqi-

personer i landet, diskriminering, våld och trakasserier är vanligt och transpersoners rättigheter är mycket begränsade.

De senaste åren har regeringen försökt, och även lyckats, förbjuda pride-parader i Turkiet.

2005 – Sexuell läggning och kön blir skäl för att kunna söka asyl i Sverige

Med detta inkluderas homosexuella, bisexuella, transpersoner och ickebinära i grupperna som kan söka asyl i Sverige.

Den globala attitydundersökningen World Value Survey visar att acceptansen för hbtq-personer låg på fem procent på 80-talet, sett till hela världen. 2019 är det 20 procent. Samtidigt växer nationalistiska och populistiska krafter sig starkare och utmanar hbtq-personers rättigheter och trygghet.

I bara nio länders grundlagar finns det

uttryckligen skydd mot diskriminering av sexuell läggning och bara 27 länder i världen tillåter i dag samkönade par att adoptera.

I 70 av världens länder är det olagligt att vara homosexuell, i 12 länder rådet eller finns risk för dödsstraff. Även där det är lagligt förekommer homofobi, diskriminering och hatbrott i stor utsträckning.

Att kunna söka asyl är alltså något som spelar en stor roll för att hbtq-personer runt om i världen ska kunna söka sig ett möjligt och tryggare liv.

”Den kärlek jag delar med min man vill jag att alla hbtq-personer i Uganda ska få känna, utan att gömma sig.”

Jimmy Sserwadda, aktivist och fd asylsökande

2005 – Lesbiska par får rätt till assisterad befruktning i Sverige för första gången.

2006 – Förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever införs

Genom lagen införs krav på likabehandlingsplaner och förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling som bland annat har samband med sexuell läggning i förskolan, grundskolan och inom gymnasieskolan.

”Vi är våra egna förebilder. Vi behöver vara det för det är inte så att de finns någon annanstans.” Alex Fridunger, RFSL Ungdom

2007 – RFSL döps om till Riksförbundet för homosexuellas, bisexuellas och transpersoners rättigheter.

2009 – International Transgender Day of Visibility

International Transgender Day of Visibility (TDOV) äger rum den 31 mars varje år.

Dagen grundades av den amerikanska transaktivisten Rachel Crandall, som en reaktion på att erkännande av transpersoner inom hbtq-communitiet saknas, samt utifrån frustrationen över att den enda välkända internationella dagen var Transgender Day of

Remembrance - som sörjer och uppmärksammar mord och övergrepp på transpersoner, men som inte erkänner levande transpersoner.

TDOV handlar om att uppmärksamma transpersoner, öka medvetenheten om diskriminering över hela världen samt uppmärksamma transpersoners bidrag i samhället.

2009 – Den nya diskrimineringslagen införs i Sverige

Lagen omfattar fler diskrimineringsgrunder och fler samhällsområden än tidigare.

Könsöverskridande identitet eller uttryck läggs till som en diskrimineringsgrund.

2009 – Socialstyrelsen avskaffar diagnosen ”transvetism” som psykiatrisk diagnos

Samma år ändras också namnlagen så att alla myndiga personer får ha vilket namn en vill, oavsett juridiskt kön.

Den nya könsneutrala äktenskapslagen gör också att olikkönade gifta par inte längre behöver skilja sig om den ena vill ändra juridiskt kön.

2009 – Samkönade par får rätt att gifta sig

Äktenskapsbalken och andra författningar som angår makar görs könsneutrala i Sverige.

Även Svenska Kyrkan tar beslut om att alla har rätt att gifta sig i kyrkan.

2010 – Nikolaj Aleksejev vinner mot Ryssland

Nikolaj Aleksejev hade under 2006-2008 stått som arrangör av Moskva Pride vars parader inte fått tillstånd.

Europadomstolen ger Nikolaj Aleksejev rätt och menar att Ryssland bryter på de europeiska konventionerna om mänskliga rättigheter inkluderat yttrandefrihet.

2011 – Ett utökat grundlagsskydd mot diskriminering som har samband med sexuell läggning införs i Sverige.

2011 – Fotbollsspelaren Anton Hysén kommer ut som homosexuell

I en intervju i fotbollsmagasinet Offside berättar Anton Hysén att han är homosexuell. Hans komma-ut-historia får stor uppmärksamhet, inte bara i Sverige utan över stora delar av världen.

Hysén är den första manliga svenska spelaren att komma ut offentligt. ”**Var fan är alla andra?**” är nu en klassisk svensk tidningsrubrik.

Sedan dess har tyvärr inte mycket hänt inom fotbollen - homofobin och tystnaden är fortsatt stark i många fotbollsklubbar.

2012 – Barack Obama blir den första amerikanska president att öppet stötta giftermål mellan samkönade par.

2013 – Steriliseringslagen för transsexuella avskaffas

Lagen som tvingar transsexuella att sterilisera sig för att få byta kön i Sverige avskaffas. En klar majoritet i riksdagen var för en ändring av steriliseringslagen.

RFSL och RFSL Ungdom tillsammans med KIM, FPES och Diskrimineringsbyrån Uppsala in ett krav på skadestånd till Justitiekanslern, vilket är den myndighet i Sverige som ser till att andra myndigheter följer svensk lag.

Mer än 100 personer begär skadestånd för att man blivit steriliserad mot sin vilja i samband med könsutredning.

"Staten har tagit vår mänskliga värdighet, vår kroppsliga självbestämmanderätt, vårt privatliv. Men idag tar vi våra kroppar tillbaka!" Warren Kunce, forskare och grundare av Uppsala Pride - Welcome Out

2013 – Emma Green tävlar i regnbågsfärgade naglar under friidrotts-VM i Moskva

Höjdhopparen gör detta som en protest mot Rysslands antigaylagar. Markeringen får stort genomslag världen över.

Även sprintern Moa Hjelmer markerar mot lagen genom att springa 200 meter i VM i målade naglar.

2013 – Nya regler för ändrad könstillhörighet

Den som vill ändra juridisk könstillhörighet behöver inte längre

vara svensk medborgare och ogift. Det räcker att vara folkbokförd i Sverige.

2013 – Propagandalagen i Ryssland införs

Trots stora protester från omvärlden inför Ryssland en lag som förbjuder "homosexuell propaganda". Lagen förbjuder spridning av information om icke traditionella sexuella relationer.

Det uttalade syftet med lagen är att skydda Rysslands "särställning" i fråga om moral och värderingar. Med det vill landets ledning signalera att homosexualitet är en västerländsk livsstil som inte platsar i Ryssland.

Rysslands president Vladimir Putin kritiserade i sitt årliga tal 2013 de "könslösa och ofruktbara" stater som försöker pådyvla andra länder sin syn på tolerans.

Lagen påverkar såväl bibliotek som skola och sjukvård. Studier visar också att angrepp mot homosexuella har blivit vanligare sedan lagen infördes. Många politiker och präster har tagit tillfället i akt och uttalat sig fientligt om hbtqi-personer.

Europadomstolen för mänskliga rättigheter slår senare fast att lagen är diskriminerande.

"Genom att anta sådana lagar har myndigheterna förvärrat stigmatisering, fördomar och homofobi, vilket strider mot värderingarna i ett demokratiskt samhälle"; konstaterar domstolen i Strasbourg i ett uttalande 2017

2014 – Nationell strategi för lika rättigheter och möjligheter införs

Sveriges regering beslutar om en nationell strategi med syfte att främja hbtq-personers lika rättigheter och möjligheter.

Strategin innefattade områdena: Våld, diskriminering och andra kränkningar, Unga hbtq-personer, Hälsa, vård och sociala tjänster, Privat- och familjeliv, Kulturområdet och Civilsamhället.

I en rapport från 2018 konstaterar Folkhälsomyndigheten att mer kunskap och arbete, med vetenskaplig grund, behövs för att strategin ska implementeras bättre. Inte minst med suicidprevention och insatser i skolor.

2015 – Den Irländska hälsoministern Leo Varadkar kommer ut som homosexuell

Det sker under en intervju i radio och Leo Varadkar blir landets första öppna homosexuella minister.

Fram till 1993 var homosexualitet olagligt på Irland. 2011 röstades förslaget om att samkönade par ska få ingå partnerskap igenom, och 2015 vann ja-sidan med 60 procent i folkomröstningen gällande samkönade äktenskap.

Ärkebiskopen på Irland, Diarmuid Martin, ser resultatet som ett tecken på att den katolska kyrkan har misslyckats med att föra fram sitt budskap. Att det visar tydligt var unga står i dag och att kyrkan måste hitta nya sätt att nå fram till unga.

2016 – Ensamstående kvinnor ges möjlighet till assisterad befruktning inom svensk hälso- och sjukvård.

2016 – Attentatet på Pulse i Orlando

Omar Mateen utför en av de värsta terrorhandlingarna mot hbtq-samhället i modern tid.

Attentatet genomfördes den 12 juni 2016 och är det – räknat till döda och skadade - allvarligaste angreppet mot hbtqi-personer i USA:s historia och det värsta terrordådet i USA sedan 11 september-attackerna

Efter att ha hållit gäster på gayklubben Pulse i Orlando som gisslan i flera timmar mördas 49 människor och 53 personer skadas.

Terrorhandlingen sänder chockvågor över hela världen och manifestationer hålls på flertalet platser för att hedra offren, offrens familjer och för att understryka vikten av att kämpa för det öppna samhället och mot hat, hot och homo- och transfobi.

2017 – Tchad inför en ny lag där homosexualitet nu bestraffas med upp till 20 års fängelse

Det centralafrikanska landet har, i samband med höjning av åldersgränsen för äktenskap, valt att för första gången även straffbelägga homosexualitet.

Tchad blev självständigt från Frankrike i augusti 1960. I den franska strafflagen var aldrig homosexuella handlingar straffbelagda.

2017 – Den svenska diskrimineringslagens bestämmelser om aktiva åtgärder ändras

Ändringarna innebär att arbetsgivares och utbildningsanordnares skyldighet att vidta aktiva åtgärder för att främja lika rättigheter och möjligheter nu

omfattar samtliga diskrimineringsgrunder, bland annat könsöverskridande identitet eller uttryck och sexuell läggning.

2017 – Tjetjeniens tortyr mot homosexuella

I april 2017 förs ett hundratal män som misstänkts för homosexualitet bort och torteras. Rapporter om hemliga fängelser, elchocker, hot om våldtäkt och misshandel når omvärlden.

Myndigheterna hävdar att det inte finns några homosexuella i Tjetjenien, men flera bekräftas ha mist livet efter tortyr. De fängslade tvingas även uppge namn på andra homosexuella.

”Man kan inte arresteras eller förtrycka människor som inte existerar” - Alvi Karimov, talesperson för Tjetjeniens president

2019 kommer nästa rapport om gripanden och tortyr av homosexuella, i motsats till vågen av gripanden 2017, då bara män greps, har nu även kvinnor tagits i förvar och torterats.

”Tortyren är grymmare och våldsammare än vid den förra vågen. Då hotade man med våldtäkt. I dag vet vi att personerna våldtagits med elchockstavar under förhören. De personer som har släppts och som vi kunnat tala med är så svårt skadade att de behöver akut sjukvård” - Igor Kochetkov, LGBT Network

2017 – Arabvärldens första Pride arrangeras i Beirut

År 2018 stoppades arrangemanget av polisen men delar av Beirut Pride genomfördes ändå – med program, föreläsningar och möten. 2019 genomfördes paraden och festivalen, men också då med motstånd från myndigheter och allmänhet.

2018 nådde Libanon en milstolpe när det gäller rättigheter för hbtq-personer. En appellationsdomstol fastslår att det inte längre ska vara ett brott att vara homosexuell.

”Det här är ett stort steg till att avkriminalisera homosexualitet i Libanon, även om vi inte har nått hela vägen fram än” - Georges Azzi, The Arab Foundation for Freedoms.

Enligt artikel 534 i Libanons brottsbalk är sexuella handlingar som är ”mot naturen” förbjudna och kan ge upp till ett års fängelse. Artikeln har använts för att både gripa och skrämja homosexuella i landet.

2018 – Ersättning till och erkännande av transpersoner

Lagen som säger att personer som drabbats av det tidigare steriliseringskravet i könstillhörighetslagen kan ansöka om statlig ersättning träder i kraft 2018.

Även det straffrättsliga skyddet för transpersoner utvidgas och förtydligas när Riksdagen fattar beslut om att skydda transpersoner mot hatbrott, olaga diskriminering och förolämpningar.

Detta innebär att transpersoner 2018 inkluderas och erkänns i svensk grundlag för första gången någonsin.

2019 – Brasilien kriminaliserar homofobi och transfobi

Denna lag införs trots presidentens, Jair Bolsonaros, återkommande homofobiska uttalanden och blir dels en konflikt och dels ett bevis på det utbredda missnöjet med presidentens hållning gentemot hbtqi-personer.

Domstolens beslut följer upp tidigare ställningstaganden där samkönade partnerskap erkändes 2011 och 2015 blev det möjligt för samkönade par att prövas som adoptanter.

2018 beslutade domstolen att transpersoner har rätt att ändra sitt juridiska kön utan krav på att könskorrigering skall vara genomförd.

Jair Bolsonaro kommenterade med att vilja tillsätta ett Justitieråd med evangeliskt kristen övertygelse.

Trots att minst 420 hbtq-personer mördades förra året i landet och att det under 2019 års första månader rapporteras 141 mord med homo- och/eller transfobiska motiv menar Bolsonaro, som kallat sig ”stolt homofob”, att ett stärkt lagligt skydd inte skall införas.

2019 – Avkriminalisering i Botswana och Angola men också bakslag i flera länder

Botswana och Angola avkriminaliserar homosexualitet. Det är stora steg för hbtq-rörelsen i Afrika där 32 av de 54 afrikanska länderna har lagar som i olika grad kriminaliserar samkönat sex.

Även Indien, Libanon och Trinidad och Tobago har avkriminaliserat homosexualitet under 2018 och 2019. Taiwan och Ecuador har infört laglig rätt att ingå samkönade äktenskap.

I vågen av att flera länder avkriminaliserade homosexualitet fanns det hopp om att även Kenya skulle följa efter men högsta domstolen valde att behålla den lag som kan ge upp till 14 års fängelse för den som är homosexuell. En undersökning från 2013 visade att 90 procent av befolkningen i Kenya inte tycker att samhället ska acceptera samkönade relationer. I Nigeria var siffran ännu högre, 98 procent.

I Tanzania pågår en backlash mot mänskliga rättigheter där bland annat utsattheten för hbtqi-personer ökar, något som fått Sverige att utvärdera sitt utvecklingssamarbete med landet.

I Rumänien försökte konservativa krafter genom en folkomröstning 2019 begränsa äktenskapslag-stiftningen till att gälla endast mellan män och kvinnor, men för få deltog för att den skulle vara giltig.

2019 gick Brunei ut med att införa en lag om dödsstraff genom stening för homosexuella, men efter omvärldens protester har de nu backat. Dock är det fortfarande olagligt och kan ge tio års fängelse att vara homosexuell.

2019 – LGBT-free zones i Polen

Den 27 mars 2019 blir staden Swidnik bland de första i Polen som antar ställningen "Lokala bestämmelser om samhälle fritt från hbtq-ideologi".

Idén kom från det styrande partiet Lag och rättvisa (PiS) som inte döljer sin homo- och transfobiska hållning.

Senare samma år presenterar den ultrakonservativa katolska organisationen Ordo Iuris sitt dokument "Stadga om familjerättigheter" som går i samma linje som Lag och rättvisas dokument.

I början av 2020 står mer än en tredjedel av Polens geografiska yta med dessa lokala bestämmelser som bland annat innebär att hbtq-ideologi ska bekämpas, att föräldrar ska stå för sexualundervisning – inte skolan och att barn skulle skyddas mot så kallad hbtq-propaganda.

Flertalet organisationer och enskilda hbtqi-personer i Polen vittnar om det hårdnande läget och ber om stöd från andra EU-länder och organisationer över hela världen.

2019 – RFSL byter namn till Riksförbundet för homosexuellas, bisexuellas, transpersoners, queeras och intersexpersoners rättigheter

Beslutet om att inkludera intersexpersoner i namnet klubbas under kongressen som genomförs i oktober 2019, i Borås.

Intersex innebär atypiska nivåer av till exempel hormonnivåer och könskromosomer och är en medfödd medicinsk diagnos som kan innebära problem, inte minst på grund av den tvåkönsnorm som råder

2020 – Av FNs **193** medlemsländer är homosexualitet lagligt i **123** länder och **73** länder har lagar som skyddar från diskriminering på arbetsplatsen. Men **32** länder har lagar som begränsar möjligheten att prata öppet om sin sexuella identitet, **41** länder har lagar som begränsar civilsamhällesorganisationer att arbeta med hbtq-personers rättigheter. Bara **9** länder har konstitutioner som explicit skyddar mot diskriminering av sexuell läggning.

Kolofon, tack & källor

Det Har Hänt - nedslag i hbtqi-historien 1869-2020 är en tidslinje gjord av RFSL Sjuhärad hösten 2019, med uppdatering våren 2020

Idé och research: Stina Nilss & Helén Sahlin

Urval, sammanställning och text: Stina Nilss

Inspiration från, bland annat: Lidköping Pride's "Historiska hbtq+ personer", Querrörelsens Arkiv och Bibliotek (QRAB), Swedish Archive for Queer Moving Images (SAQMI) samt otaliga poeter, aktivister, forskare, vetenskapspersoner, samhällsförändrare, ifrågasättare, romantiker, konstnärer, författare, normbrytare.

Reservation: det finns mycket, mycket mer att säga om hbtqi-historien. Detta är ett urval och tänkt som just nedslag, något av allt det som varit och är framgångar och motstånd.

.....

Utan alla er som gått före skulle vi inte finnas.

Tack till alla som genom historien orkat ta kampen för ett mer rättvist, mer jämlikt mindre hatiskt och fobiskt samhälle. Den kampen fortsätter. Tack alla som överallt och varje dag arbetar för en bättre värld. Tack alla som samlar historia och skapar ny historia för att ge rum där fler kan vara med på mer lika villkor

.....

Källor:

Forum för levande historia, Tidskriften OmVärlden, Amnesty Press och Amnesty International, www.rfsl.se, Tidskriften Expo, The Guardian, Wikipedia (med tillhörande källor) Tidskriften Historiskan, TT, QX, Folkhälsomyndigheten, SVT, SR, International Gay and Lesbian Association (ILGA)

Frågor och kommentarer skickas till stina@sjuharad.rfsl.se

Ordlista – här förklaras några av de ord som används i texterna och som spelar roll i arbetet med hbtqi.

Asexuell - Ordet används ofta för att beskriva en person som aldrig eller i perioder inte känner sexuell attraktion, inte har någon sexlust eller inte vill inkludera andra fysiskt i sin sexuella praktik. Begreppet används olika av olika personer

Bisexuell - En person som har förmågan att bli kär i eller attraherad av människor oavsett kön kan kalla sig bisexuell

Cisperson - En person som identifierar sig med det vid födseln tilldelade könet. Cis är latin för ”på samma sida”

Cisnormativitet - Antagandet att alla människor identifierar sig som det kön som har tillskrivits dem vid födseln och lever efter det könets sociala normer

Dragking/dragqueen - En person som använder sig av sociala attribut och symboler för att tänja på gränserna mellan manligt och kvinnligt

Genderfluid - En person vars könsidentitet varierar över tid.

hbtqi - Ett paraplybegrepp för homosexuella, bisexuella, transpersoner, personer med queera uttryck och identiteter och intersexpersoner.

- **H:**et och **B:**et handlar om sexuell läggning,

- **T:**et handlar om hur man definierar och uttrycker sitt kön.

- **Q:**et kan röra både sexuell läggning, könsidentitet, relationer och sexuell praktik men kan också vara ett uttryck för ett kritiskt förhållningssätt till rådande normer.

- **I:**et rör ett antal olika medfödda tillstånd där hormonnivåer, könskromosomer, köns-organs eller könskörtlars utveckling är atypisk.

Heteronormativitet - Det system av normer som påverkar vår förståelse av kön och sexualitet.

Enligt heteronormen är människor antingen tjej/kvinna eller kille/man och ingenting annat. Tjejer/kvinnor förväntas vara feminina och killar/män förväntas vara maskulina. Alla förväntas vara heterosexuella.

Alla påverkas av normerna, oavsett om en följer dem eller inte. Att följa eller passera inom normen ger ekonomiska, politiska och sociala fördelar. Att bryta mot heteronormen kan resultera i bestraffning i form av allt från tystnad till våld

Heterosexuell - En person som har förmågan att bli kär i och/eller attraherad av någon med ett annat kön än det egna

Homofobi - Ideologi, uppfattning eller värdering som ger uttryck för en starkt negativ syn på homosexualitet eller homo- och bisexuella. Homofobin överlappar ofta med transfobi

Homosexuell - En person som har förmågan att bli kär i och/eller attraherad av någon av samma kön.

Ickebinär - En person som identifierar sig som mellan, bortom eller med båda könskategorierna kvinna/man kan kalla sig ickebinär.

Ickebinär betyder inte samma sak för alla som definierar sig som det. En del känner sig som både tjej och kille. Andra känner att de befinner sig mellan de kategorierna. Många ickebinära identifierar sig inte med något kön alls

Intersektionalitet - Ett perspektiv som används för att studera hur olika maktordningar hänger ihop med varandra och hur olika identiteter skapas som resultat av exempelvis religiositet, kön, sexualitet, klass och ålder. Hur de olika aspekterna hänger

samman ser olika ut beroende på person, grupp och sammanhang

Kön - Begreppet kön är ett system som i de flesta sammanhang används för att särskilja människor genom att dela in dem i grupperna kvinnor och män. Kön kan brytas ned i fyra olika delar:

- **Kropp.** Definieras utifrån inre och yttre könsorgan, könskromosomer och hormonnivåer. Rent kroppsligt finns det inte bara två kön utan kan ses som en skala

- **Juridiskt kön.** Det kön som står registrerat i folkbokföringen, i pass eller legitimation. Juridiskt kön framgår i Sverige också av näst sista siffran i personnumret. Alla barn som föds i Sverige tilldelas ett av två juridiska kön, baserat på om barnet har snopp eller snippa

- **Könsidentitet.** En persons självupplevda kön, det vill säga det kön man känner sig som (kvinna, intergender, genderqueer, ickebinär, man med mera)

- **Könsuttryck.** Hur en person uttrycker sitt kön genom attribut till exempel kläder, kroppsspråk, frisyra, röst med mera

Könsdysfori - Kan beskrivas som en stark och ihållande känsla av att vara tilldelad fel kön. Ofta är denna känsla förknippad med ett psykiskt lidande och kan medföra en nedsatt förmåga att fungera i vardagen. Personer med könsdysfori kan därför få tillgång till könsbekräftande vård och behandling

Normkritik - En pedagogisk metod för att skapa mer jämlikhet i samhället. Det handlar om att flytta fokus från individer och det som anses bryta mot normer till att titta på strukturer och ifrågasätta det som anses vara ”normalt”.

När en arbetar normkritiskt, eller normmedvetet, brukar tre steg lyftas och gås igenom: Synliggöra och ifrågasätta normer. Synliggöra fördelar för den som följer normen. Granska egen position

Monoamorös/ Monogam - En person som har sexuella och/eller emotionella relationer med en person i taget

Pansexuell - Förmågan att attraheras sexuellt av personer oavsett kön. Ordet *pan* antyder att det finns ett spektrum av kön och inte bara två som ordet *bi* i bisexuell kan anses antyda

Polyamorös/Polygam - Att ha sexuella och/eller emotionella relationer med fler än en person i taget. En person som väljer att ha sexuella och/eller emotionella relationer med fler än en i taget kan sägas vara polyamorös. Motsatsen till monoamorös/ monogam

Pronomen - Hon, han, hen och den – det en person vill bli kallad när någon pratar om den i tredje person. Pronomen kan hänga ihop med en persons kön/ könsidentitet, men behöver inte göra det. Det går inte att se på en person vilket pronomen den har

Queer - Queer kan innebära olika saker. Begreppet grundar sig i kritik mot idéer om normalitet i fråga om kön och sexualitet och är ett ifrågasättande av dominerande idéer om hur människor ska leva i sexuella relationer och andra relationer, hur vi ska bilda familj, hur vi ska uttrycka kön osv. Queer kan vara teori, aktiva handlingar, organisering och identitet

Rasifiering - En process som legitimerar personer utifrån en privilegierad position att tillskriva andra vissa egenskaper, erfarenheter, åsikter eller kulturella attribut baserat på antaganden kring hudfärg, etnicitet och religion, vilket ofta medför exkludering och ojämlikhet

Sexuell läggning - Sexuell läggning handlar om vem en person blir attraherad av eller kär i. Enligt svensk diskrimineringslag finns det tre olika sexuella läggningar: Heterosexuell, bisexuell och homosexuell. I praktiken används fler ord än dessa för att beskriva ens sexualitet

Transfobi - En ideologi, uppfattning eller värdering som ger uttryck för en starkt negativ syn på transpersoner eller personer vars könsuttryck bryter mot normen. Transfobi överlappar ofta homofobi

Transperson - En transperson är en person som inte alls eller delvis inte identifierar sig med det kön en har fått tilldelat vid födseln. Att vara transperson kan också innebära att en inte följer rådande normer för hur en person med ett visst juridiskt kön ska vara, förutsatt att personen själv identifierar sig som transperson. Ordet *trans* är latin för ”överskridande”. Transperson är ett paraplybegrepp med många undergrupper och det går att vara transperson på många olika sätt. Begreppet rör könsidentitet och könsuttryck och har ingenting med sexuell läggning att göra

Transsexuell - En person kan bara få diagnosen transsexuell under eget medgivande. Utöver tillgång till underlivskirurgi och nytt juridiskt kön får personer tillgång till andra delar av den könsbekräftande vården så som exempelvis hormonbehandling, överkroppskirurgi och röstträning. Denna process för att förändra kroppen brukar kallas *transition*. Att vara transsexuell har inget med en persons sexuella läggning att göra

Transvestit - En person som klär sig i eller använder sig av andra attribut som traditionellt används vad gäller kön. Transvestit är precis som andra begrepp en fråga om egendefinition. Alla människor som bryter mot exempelvis klädnormer kring kön är därmed inte transvestiter

Tvåkönsnormen/könsbinaritet - Den norm i samhället som säger att alla människor tillhör ett av två befintliga kön, baserat på förmodad reproduktiv förmåga (anatomy), att denna tillhörighet medför vissa egenskaper som är fundamentalt olika, samt att de två könen förhåller sig på vissa sätt till varandra. Normen får oss med andra ord att dela upp mänskligheten i två grupper och förutsätter att skillnaden mellan grupperna är större än skillnaden mellan individer inom grupperna. Tvåkönsnormen genomsyrar vårt tankesätt och alla sociala institutioner och funktioner i samhället

Tvåsamhetsnormen - En norm som medför att det ses som positivt, eftersträvansvärt och normalt att ha eller vilja ha enbart en kärlekspartner och att denna relation prioriteras över andra relationer, t ex vänskapsrelationer, och förtjänar en särskild status både i privatlivet men även i förhållande till samhällsinstitutioner och funktioner

Vithetsnormen - En struktur i samhället som innebär att det att vara vit medför fördelar socialt, ekonomiskt och politiskt, vilket påverkar vem som har och inte har makt. Vithetsnormen går hand i hand med rasism och rasifiering. Vithetsnormen existerar globalt och härstammar från kolonialismen, vilket innebär att vithet eller att vara ljushyad är en statusmarkör, även i länder där vita som etnisk grupp är en liten minoritet

För fler begrepp och längre beskrivningar se gärna rfsl.se eller transformering.se eller sök på internet efter de ord du undrar om. Alternativt skriv till oss, vi pratar gärna. info@sjuharad.rfsl.se